

A dúcnyomásos papírokról

Az elmúlt négy száz évben a könyvkötés és dobozkészítés népszerű anyaga volt a különféle festett papírok között a dúcnyomású papír. A XVI. századtól a félbor kötések terjedésével jelent meg a könyvtáblák külső borítójaként. Könyvek előzékeként, használati tárgyak borításaként és belső díszítés szerepét betöltve a XVIII. században élte virágkorát. Az ipari könyvkötés megjelenésével a bibliofil könyvkötések területére szorult vissza, ahol használata napjainkban is igazi "ínyencségnek" számít.

Készítésük fadúccok és többnyire keményítőbe kevert festékpigmentek segítségével történt. A dúcok hasonlóak voltak a kékfestők vésett mintázatú, szögsorokkal kivert, vagy hajtogatott fémlemezekkel ellátott dúcaihoz. Nagyságuk is akkora lehetett. A papírt vagy tisztán hagyták, vagy színnel mázolták és arra nyomták rá a festékezett dúcokat, szorosan illesztve a mintát. Egyszerre két-három színt használtak. A minták úgy voltak szerkesztve, hogy a különféle dúcokat azonos felületre egymás után nyomva, a minták egymásba épüljenek, kiegészítsék egymást.

Mintázatuk az ornamentikáktól a geometrikus sorozatokig rendkívül sokféle. A minták jellegzetesen ismétlődő szerkezetűek, hol egyszerű mellérendeléssel, csak úgy "pettyegetve", hol párhuzamosok és merőlegesek illetve átlók mentén lineárisan elrendezve. Némelyik egyenesen a XX. század "op-art" irányzatát juttatja eszünkbe.

A többségükben apró elemekből építkező mintázott felületek a könyvek előzékeként, dobozok, ládikák, szekrények belső borításaként sajátos intimitással látják el e tárgyak belső terét. Így különösen kedves emlékek a papír szerelmesei számára. Gyűjtésük, rendszerezésük, az egyes készítő műhelyek feltérképezése a papírtörténezetet foglalkoztató egyik speciális terület. Nehézséget jelent, hogy az érintett korokban a könyv díszítése, külső megjelenése nincs kapcsolatban a kiadvánnyal, mint nyomdatermékkel. Ez utóbbi könnyen azonosítható, a kötéséhez használt papírok azonosítása és készítőkhöz rendelése viszont csak kellően nagyszámú előfordulások számbavételével történhet.

Nehezíti a dolgot, hogy a festett papír kereskedelmi cikk volt, és a készítés helyétől sokszor több országnyi távolságra használták fel.

Az Országos Széchenyi Könyvtárban a terület kutatásában Farkas Csilla és Horváth Pál vesz részt. A Papíripar külső borítóján megjelenő dúcnyomásos festett papírok digitalizálását a Piarista Központi Könyvtár állományából államosított, és nemrég visszaszolgáltatót könyvek konzerváló kezelése során a szentendrei Ars Alba Restaurátor Bt végezte el.